UČEBNÉ OSNOVY

Názov predmetu	**GEOGRAFIA**
Časový rozsah výučby	**2 hod./týždenne (bez rozšírenia obsahu)**
Ročník	**piaty**
Škola	**Základná škola Belehradská 21, Košice**
Stupeň vzdelania	**ISCED 2 – nižšie stredné vzdelávanie**
Dĺžka štúdia	**5 rokov**
Forma štúdia	**denná**
Vyučovací jazyk	**slovenský jazyk**

Školský vzdelávací program pre predmet geografia v 5. ročníku je vypracovaný v súlade s inovovaným Štátnym vzdelávacím programom pre nižšie stredné vzdelávanie, ktorý nadobúda účinnosť od 1.9.2015.

1. CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Učebný predmet geografia rozvíja u žiakov poznanie o výnimočnosti a jedinečnosti planéty Zem. Pomáha správne pochopiť podstatu javov a procesov prebiehajúcich na Zemi a uvedomiť si princípy existencie života. Pomocou geografie spoznávajú krajinu v celej svojej komplexnosti a zložitosti. Podporuje snahu porozumieť vzťahom medzi jednotlivými zložkami a prvkami krajiny a chápať ich silnú vzájomnú previazanosť. Základnou zručnosťou, rozvíjanou v geografii, je práca s mapovými podkladmi v tlačenej a digitálnej podobe. Vedieť mapu vyhľadať, čítať, pracovať s ňou, analyzovať jej obsah a interpretovať ho, orientovať sa v nej a podľa nej v neznámom prostredí, tvoria základ geografického myslenia a vzdelávania.

Dôkladné poznanie Zeme je nevyhnutnou podmienkou jej ochrany. Každé miesto na Zemi je osobité. Od iných sa odlišuje typickým podnebím, rastlinstvom, živočíšstvom, ale aj obyvateľmi s vlastným jazykom, kultúrou a spôsobom života. Tolerancia žiakov k inakosti predpokladá pochopenie podstaty príčin rôznorodosti a rozmanitosti jednotlivých krajín. Vyžaduje úctu k princípom demokracie a občianskej slobody, ktorých nerešpektovanie môže viesť k vojnovým konfliktom a globálnym katastrofám.

Geografia zohráva v tomto smere nezastupiteľnú úlohu. Zdôrazňuje súvislosti a nie vždy jasnú prepojenosť príčin s dôsledkami. Formuje osobnosť mladého človeka upozorňovaním na podobnosť, ale aj zvláštnosti popisovaných regiónov, ktoré porovnáva so Slovenskom, pričom poukazuje na jeho jedinečnosť v kontexte Európy či sveta.

2. CIELE PREDMETU

Ciele predmetu sú v súlade s cieľmi vzdelávacieho štandardu pre vyučovací predmet geografia, schváleného ako súčasť ŠVP pre druhý stupeň základnej školy pod číslom 2015-5129/5980:2-10A0.
Žiaci vyhľadajú, porovnajú, posúdia pravdivosť a zhodnotia dostupné informácie o krajine z rôznych informačných zdrojov, prezentujú informácie o krajine v rôznych podobách (grafy, tabuľky, schémy, diagramy, fotografie, filmy a pod.), interpretujú mapy rôzneho druhu v digitálnej aj tlačenej podobe, zdôvodnia rôznorodosť prírodných podmienok na Zemi a ich vplyv na život človeka, zaujmú postoj k najvážnejším problémom ľudstva a ponúknu vhodné riešenia, pochopia zložitosť krajiny a silnú vzájomnú previazanosť jej prírodných a socioekonomických zložiek.

3. KĽÚČOVÉ KOMPETENCIE

Obsah vyučovacieho predmetu geografia v 5. ročníku vedie k postupnému osvojovaniu a rozvíjaniu kľúčových kompetencií, ktoré sú v súlade s profilom absolventa nižšieho stredného vzdelávania schváleného ako súčasť ŠVP pre druhý stupeň základnej školy pod číslom 2015-5129/5980:2-10A0. Špecifické kompetencie predmetu sú v súlade so ŠVP pre predmet geografia.

4. – 5. OBSAHOVÝ A VÝKONOVÝ ŠTANDARD

Obsahový a výkonový štandard predmetu je v súlade obsahovým a výkonovým štandardom vzdelávacieho štandardu pre vyučovací predmet geografia, schváleného ako súčasť ŠVP pre druhý stupeň základnej školy pod číslom 2015-5129/5980:2-10A0. Učebné osnovy sú totožné so vzdelávacím štandardom ŠVP pre geografiu – ŠVP, 2015, s. 4 – 8.

PRIEREZOVÉ TÉMY

Prierezové témy sú implementované v predmete geografia priebežne v jednotlivých tematických celkoch:
osobnostný a sociálny rozvoj, výchova k manželstvu a rodičovstvu, environmentálna výchova, mediálna výchova, multikultúrna výchova, ochrana života a zdravia.
Prierezové témy predmetu sú v súlade s prierezovými témami predmetu geografia schválenými ako súčasť ŠVP pre druhý stupeň základnej školy pod číslom 2015-5129/5980:2-10A0.
Obsahový a výkonový štandard je doplnený o vzdelávanie v oblasti finančnej gramotnosti. Opiera sa o vládou schválenú stratégiu. V súvislosti s tým bol v roku 2014 aktualizovaný Národný štandard finančnej gramotnosti (NŠFG).

FINANČNÁ GRAMOTNOSŤ

Témy finančnej gramotnosti sú zapracované do ŠkVP na základe metodiky, ktorú schválilo MŠ SR dňa 22. augusta 2014 pod číslom 2014-498/40322:5-10E0
s účinnosťou od 1. septembra 2014.

6. PEDAGOGICKÉ STRATÉGIE

Učivo v piatom ročníku je rozdelené na tematické celky:
Planéta Zem - sústreďuje sa na oblasť planetárnej geografie
Zobrazovanie Zeme - vysvetľuje pojmy súvisiace s geografickou polohou, sústreďuje sa na prácu s mapou
Cestujeme po Zemi - zaoberá sa pojmami fyzickej a humánnej geografie, skúma krajinu, vzťah človeka a krajiny a sa snaží žiaka viesť k vytvoreniu hodnotového systému, ktorý by konal v prospech ochrany krajiny
Geografické exkurzie a vychádzky - výučba sa realizuje v teréne a formou vychádzky do okolia, ktorá má za cieľ spoznať územie v okolí školy, podľa možností exkurziou. Žiaci spoznávajú prírodné a kultúrne pamiatky regiónu a tým získavajú vzťah k vnímaniu potreby ochrany životného prostredia a okolitej krajiny.

Metódy:

Pri voľbe vyučovacích metód a foriem prihliada učiteľ na usporiadanie obsahu vyučovania, vlastné činnosti a činnosti žiakov zacielené na dosiahnutie stanovených cieľov a kompetencií žiakov. Voľba metód závisí od obsahu učiva, cieľov vyučovacích hodín, vekových a osobitostí žiakov a materiálneho vybavenia.

Z metód vyučovania sa uplatňujú:

1. **motivačné metódy** na vzbudenie záujmu žiakov o učebnú činnosť
   - motivačné rozprávanie /citové približovanie obsahu učenia/
   - motivačný rozhovor /aktivizovanie poznatkov a skúseností žiakov/
   - motivačný problém /upútanie pozornosti prostredníctvom nastoleného problému/
   - motivačná demonštrácia / vzbudenie záujmu pomocou ukážky/
2. **expozičné metódy** pri vytváraní nových poznatkov a zručností
   - rozprávanie /vyjadrovanie skúseností a aktívne počúvanie/
   - rozhovor /komunikácia formou otázok a odpovedí/
   - beseda/riešenie aktuálnych otázok celým kolektívom/
   - demonštračná metóda /demonštrácia obrazov, modelov, prírodnín/
   - pozorovanie
   - manipulácia s predmetmi /praktické činnosti, pokusy, experimentovanie, didaktická hra/
   - inštruktáž /vizuálne a auditívne podnety k praktickej činnosti, vedenie žiakov k pochopeniu slovného a písomného návodu/
3. **heuristická metóda** /učenie sa riešením problémov založenom na vymedzení a rozbore problému, tvorbe a výberu možných riešení a vlastnom riešení/
4. **projektová metóda** /riešenie projektu, komplexná praktická úloha, problém, téma, ktorej riešenie teoretickou aj praktickou činnosťou vedie k vytvoreniu určitého produktu/
5. **praktické aktivity** /samostatná činnosť na základe inštruktáže/
6. **práca s knihou a textom** /čítanie s porozumením, spracovanie informácií, učenie sa z textu, orientácia v štruktúre textu, vyhľadávanie, triedenie, využívanie podstatných informácií/
7. **aktivizujúce metódy**
   - diskusia / vzájomná výmena názorov, argumentov, zdôvodňovanie za účelom riešenia problému/

- situačná metóda /riešenie problémového prípadu reálnej situácie so stretom záujmov/
- didaktické hry /zemepisné tajničky, doplňovačky, osemsmerovky/
- kooperatívna vyučovanie /forma skupinového vyučovania založená na vzájomnej závislosti členov heterogénnej skupiny/

8. fixačné metódy

-metódy opakovania a precvičovania učiva: ústne a písomné opakovanie, opakovanie využitím učebnice a literatúry, domáce úlohy

9. špecifické metódy

- práca s kartografickým materiálom hlavne s mapou, glóbusom, práca s literatúrou
- učebnicou, zemepisnou čítankou a doplňujúcimi zdrojmi, encyklopédiami, časopismi
- využívanie IKT vo výučbe – výučbové programy, dataprojektor, počítač, DVD

Formy:

Z organizačných foriem sa uplatňuje:

1. vyučovacia hodina /základného, motivačného, expozičného, fixačného, aplikačného, diagnostického typu/
2. terénne pozorovania a praktické aktivity
3. exkurzia a vychádzka /volí učiteľ podľa podmienok školy a regionálnych možností/

7. UČEBNÉ ZDROJE

Učebnica: RNDr. Ivan Ružek, PhD. a kol. – Geografia pre 5. ročník základných škôl

Atlasy: Geografický atlas pre základné a stredné školy, Školský atlas Slovenská republika, glóbus, portfólio

Mapy: Slnečná sústava/Zem v pohybe, Svet – všeobecnogeografická mapa, Svet – klimatické pomery

Online mapy

Encyklopédie a odborné časopisy: Geografia, Geo, Ľudia a Zem, National geographic

DVD filmy a výučbové programy: Seterra, Svet, Google earth, Didakta Zemepis, ďalšie podľa priebežnej ponuky

Internet: internetové geografické portály

Didaktická technika: počítač, notebook, dataprojektor, internet, DVD, textový materiál, obrazový materiál, výučbové programy

8. HODNOTENIE PREDMETU GEOGRAFIA

Žiaci sú hodnotení a klasifikovaní v súlade s Metodickým pokynom č.22/2011R na hodnotenie žiakov základnej školy, ktoré schválilo MŠ SR pod č.:2011-3121/12824:4-921 s platnosťou od 1. 5. 2011.

Predmet je klasifikovaný.

Pri hodnotení žiaka sa prihliada na jeho osobnostný rast, ako zvládol učivo, ako vie využiť získané vedomosti v bežnom živote. Hodnotí sa ústny prejav, písomný prejav, práca s mapou a glóbusom, referáty a projekty. Hodnotenie známkou odráža výsledok práce žiaka, slovné hodnotenie zohľadňuje kognitívne schopnosti žiakov, ich postoje k školskej práci, individuálne i sociálne správanie, celkovú aktivitu. Pomáha pri vytváraní sebahodnotenia žiaka a poskytuje priestor na hodnotenie iných žiakov ako aj seba samého.

V geografii realizujeme priebežné a celkové hodnotenie:

a) **priebežné hodnotenie** - pri hodnotení čiastkových výsledkov prejavov žiaka na vyučovacích hodinách, má hlavne motivačný charakter; učiteľ zohľadňuje vekové a individuálne osobitosti žiaka a prihliada na jeho aktuálny psychický i fyzický stav,

b) **celkové hodnotenie** - na konci prvého polroka a na konci druhého polroka školského roka; a vyjadruje objektívne zhodnotenie úrovne vedomostí, zručností a návykov žiaka v danom vyučovacom predmete.

Všetci žiaci sú hodnotení prostredníctvom ústnych odpovedí, písomných didaktických testov, hodnotí sa aj orientácia na mape, prezentácie projektov. Hodnotí sa úroveň osvojenia si základných poznatkov stanovených výkonovou časťou vzdelávacieho štandardu. Pri písomnej kontrole je hodnotenie známkou na základe percentuálnej úspešnosti podľa kritérií podľa vzájomnej dohody učiteľov.

100% - 90% 1 (výborný)

89% - 75% 2 (chválitebný)

74% - 50 % 3 (dobrý)

49% - 30% 4 (dostatočný)

29% - 0% 5 (nedostatočný)

Pri kontrole praktických zručností budú žiaci hodnotení slovne s dôrazom na samostatnosť a správnosť tvorby záverov z riešenia úloh, pri prezentácii projektov prebehne hodnotenie podľa kritérií na základe vzájomnej dohody (známkou, slovné hodnotenie) – hodnotí sa estetická, výtvarná, obsahová stránka, ako aj rečové zručnosti žiaka pri prezentácii.

Pri hodnotení výsledkov práce žiaka sa postupuje v súlade s:

- výchovno - vzdelávacími požiadavkami vzdelávacích programov,
- požiadavkami na rozvoj všeobecných kompetencií,
- učebnými plánmi, učebnými osnovami a štandardmi.